

La traça 10/IX/1977

No tothom té sempre prou traça a trobar els mitjans d'expressió adequats referents al camp de significació de la traça. Aquest mot bàsic, traça, és ben conegut i tothom el té usualment disponible. I la sèrie de sinònims o mots afins que presenta és ben variada: destresa, habilitat, aptitud, manya, perícia, enginy, grapa, etc. (Destresa i manya no són pas castellanismes, com potser algú podria suposar.) De qui té traça diem que és traçut, que és també una forma ben popular, però podem dir, anàlogament, destre, manyós, hàbil, expert, capaç o hàbil.

La manca de traça es designa habitualment per mitjà de mots composts, formats amb prefixos negatius: inhabilitat, ineptitud, imperícia, inexpertesa, malaptesa, incompetència, incapacitat, encara que cal no oblidar, quan el context ho permet, les frases negatives: No hi té gaire traça (o gens de traça). Hi té molt poca traça. Però per a la designació de la persona desproveïda de traça algú fa servir sovint un castellanisme, «torpe», rarament adaptat a la nostra morfologia. No ens falten pas, però, les nostres formes genuïnes: maldestre —que convé tenir en compte— inhàbil, inepte, malapte, incompetent, inexpert i, sobretot, poca-traça, forma autènticament popular.

Notem que hom convé d'escriure el conjunt poca-traça amb un guionet quan designa o qualifica la persona que té poca traça. El mateix s'esdevé amb altres mots de formació semblant: poca-vergonya, poca-solta, poca-pena... Escrivim, així, Es un poca-vergonya però Té molt poca vergonya. En realitat, doncs, designem amb una mateixa expressió una qualitat —negativa— i la persona que la posseeix, encara que s'hagi convingut de marcar-hi una diferència gràfica per mitjà del signe d'enllaç que representa el guionet. Però cal tenir en compte que aquest fet respon a una certa tendència de l'idioma: barra i fatxada designen no solament uns defectes sinó la persona que els posseeix. I un cas semblant s'esdevé amb algunes expressions modernes, encara que siguin d'incerta admissibilitat: Quin penques, aquell i Quines penques que tel Es un galtes i Té moltes galtes.

ALBERT JANE